

MIJN TUINIERNEN VOLGENS
THE DUTCH WAVE
NATUURLIJKE
TUIN
JELLE GRINTJES

Allium sphaerocephalon met *Nepeta grandiflora* 'Wild Cat'

INHOUD

Voorwoord 9
Inleiding 11

- 1 -

THE DUTCH WAVE 14

Dutch Wave 2.0 18
Hoe het begon 19
Door de natuur geïnspireerd 21
Van oud naar nieuw 23
Mijn natuurlijke tuin 25
De kracht van herhaling 26
Blikvangers 27
Wilde weide 30
Geplande spontaniteit 33
De natuur doet wat zij wil 35
Klimaatverandering 39
Klimaatbestendige beplanting 40

- 2 -

FAVORIETE GRASSEN 42

Calamagrostis 46
Deschampsia 47
Molinia 48
Sesleria 50
Stipa 52

- 3 -

FAVORIETE VASTE PLANTEN 54

Aster 58
Crocosmia 60
Echinacea 62
Kniphofia 67
Persicaria 72
Rudbeckia 75
Salvia 78
Sanguisorba 80
Thalictrum 85
Veronicastrum 89

- 4 -

FAVORIETE TWEEJARIGEN 94

Angelica 98
Digitalis 99
Dipsacus 101
Reseda 104
Verbascum 104

- 5 -

FAVORIETE BLOEMBOLLEN 108

Allium 113
Camassia 115
Chionodoxa 118
Fritillaria 120
Narcissus 122

- 6 -

KEUZES, KLEUR, STRUCTUUR EN CONTRAST 126

- Keuzes maken 128
- Matrixbeplanting 130
- Kleur bekennen 131
- Structuur 136
- Contrast 144

- 7 -

DROOMCOMBINATIES 146

- Combineren 150
- Combineren met grassen 152
- Grassen als een wilde weide 153
- Knallend en gewaagd 156
 - Zwoel 158
- Subtiel en ingetogen 162
 - Winderig 166
- Licht en luchtig 170
 - Opdringerig 174
- Strooiplanten 178
 - Dorstig 182
- Gek op schaduw 184
- Droogtetolerant 186
- Het zonnetje in huis 190
- Prairiebeplanting 192

- 8 -

AAN DE SLAG 196

- Aantallen berekenen 198
- Groot gebaar of wie het kleine niet eert 200
 - Alles onder controle 202
- Hoogtepunt en dieptepunt 203
 - Snoeien doet bloeien 206
- Onderhoud 208
 - Wintersilhouet 209
- Van grande finale naar korte metten 212

PRAKTISCHE INFORMATIE 216

- Inspirerende boeken 216
- Bijzondere en aanbevolen kwekerijen 216
 - Register 218
 - Dankwoord 223

Echinacea pallida

VOORWOORD

Struinen, verborgen plekken op 'ons' Gelders Eiland ontdekken, nieuwe inzichten delen, natuurlijk genieten. Het is de kern van onze jeugd, ons leven. Vallen, opstaan, doorpakken, iets moois neerzetten én kijk waartoe het kan leiden: het allereerste tuinboek van Jelle. Om ook jou als liefhebber mee te nemen en te verleiden, te laten struinen en mogelijk ook juist te doen, waarvan je vooraf niet zou hebben gedacht dit nog eens te ondernemen. Hoe mooi is dat!

Ondanks mijn verhuizing naar de Bollenstreek blijven onze jeugd en agrarische passie onze levens verbinden. Een vriendschap voor het leven. Niet te verslaan door regen, wind, zon of droogte, maar juist versterkt door de diversiteit en kracht van combinaties. Precies zoals Moeder Natuur groei en bloei ook afwisselt.

Met trots mag ik de lezers van dit boek veel inspiratie toewensen. Geniet, laat het boek op gepaste momenten op je inwerken en schroom niet om ook ontdekkende stappen te zetten in jouw passie. Net zoals Jelle en ik zal je zien dat het bewandelen van nieuwe paden juist tot inspirerende inzichten leidt. De natuur doet wat zij wil, verrast en verwondert ons. Zij geeft energie! Dit is wat wij beiden van jongs af aan hebben beleefd en nog dagelijks als inspiratie gebruiken. Met inspirerende tuiniersgroet,

Henny Roording
Lisse, 19 mei 2023

INLEIDING

De tuin is een directe verbinding tussen mensen en de natuur. Een plek waar je je fijn en veilig voelt, waar je heerlijk kunt wroeten en modderen, maar ook een plek waar je lekker kunt ontspannen. Genieten van de meest kleine dingen en van de kleurrijkste bloemencombinaties. Vanaf het moment dat de eerste sneeuwkllokjes hun neus boven de grond uitsteken begint het te kriebelen en gaandeweg het seizoen worden je inspanningen beloond met nieuwe verrassingen. De natuur geeft rust en een voldaan gevoel als je verwachtingen uitkomen maar kan je ook frustreren als de slakken sneller lijken te eten dan de planten kunnen groeien. De natuur verbaast je met de mooiste bloemen die op zwoele zomeravonden overladen zijn met zoemende insecten. Van de eerste rups tot de laatste vlinder, van de vrolijke vogeltjes die hier weer achteraan huppen tot de verkleurende bladeren in de herfst. Het besef dat alles tijdelijk is en dat je deel uitmaakt van iets moois dat je eigenlijk niet in woorden kunt omschrijven. De natuur

biedt kansen en mogelijkheden die je met beide handen moet aangrijpen. Trotseer het weer en alle tegenslagen om getuige te zijn van het mooiste dat er bestaat. En dit in je eigen tuin.

Het is belangrijk om te beseffen dat we de natuur nodig hebben en dat wij als tuiniers hier een supergrote en belangrijke rol in spelen. Ik hoop een stap in de goede richting te zetten om tuinen wat minder te bestraten en meer te beplanten. Planten zorgen niet alleen voor zuurstof, maar ook voor een schuilplek voor bestuivende insecten. Die insecten zorgen ervoor dat gewassen bestoven worden, zodat wij hier weer van kunnen eten. We hebben elkaar allemaal nodig en als elke tuinier een klein steentje bijdraagt dan doen we met z'n allen heel veel. Wij dragen een grotere verantwoordelijkheid voor het herstellen van de natuur dan we ons bewust van zijn. Als ik door middel van dit boek mensen kan inspireren om meer te durven en de omgeving wat groener te maken, dan zijn we op de goede weg.

Helianthus 'Loysder Wieck'

- 1 -

THE DUTCH WAVE

THE DUTCH WAVE IS EEN STROMING IN DE TUINARCHITECTUUR DIE EIND VORIGE EEUW OPGANG MAAKTE. DE HOOFDROL IN DEZE NIEUWE NEDERLANDSE TUINCULTUUR WERD AANVANKELIJK GESPEELD DOOR DE ONTWERPERS/ KWEKERS PIET OUDOLF, HENK GERRITSEN, TON TER LINDEN EN ROB LEOPOLD. ZIJ HEBBEN ER ONDER ANDERE VOOR GEZORGD DAT WE NU OP EEN ANDERE MANIER NAAR PLANTEN KIJKEN. EEN BELANGRIJK KENMERK VAN THE DUTCH WAVE IS BEPLANTING MET EEN NATUURLIJKE UITSTRALING. PLANTEN WORDEN NIET ALLEEN BEOORDEELD OP DE BLOEI, ZEKER ZO BELANGRIJK IS HOE ZE ER DE REST VAN HET SEIZOEN UITZIEN. MET DE NATUUR ALS UITGANGSPUNT IS DE ONTWERPSTIJL VAN TUINEN IN DE LOOP DER JAREN VEEL VERANDERD. IN HET BEGIN WERD ER NOG VEEL GEWERKT MET BEPLANTING VAN EEN VERGELIJKBARE HOOGTE, ALS TEGENHANGER VAN EEN PERIODE WAARIN DE LAGERE PLANTEN VOORAAN IN DE BORDER STONDEN EN DE HOGERE ACHTERIN.

Salvia nemorosa 'Caradonna', *Salvia nemorosa* 'Blauhügel', *Salvia nemorosa* 'Mainacht', *Geranium pratense*,
Achillea millefolium 'Terracotta', *Achillea millefolium* 'Paprika' en *Achillea* 'Coronation Gold'

Allium sphaerocephalon, Achillea millefolium en Limonium latifolium

DUTCH WAVE 2.0

The Dutch Wave begint zich nu nog verder te ontwikkelen. In mijn nieuwe interpretatie van The Dutch Wave zet ik bijvoorbeeld hoge en lage planten door elkaar om een border extra dynamiek en gelaagdheid te geven. Dit is een groot verschil met hoe een topontwerper als Piet Oudolf zijn borders in het begin samenstelde. Een andere nieuwe ontwikkeling is het grote verschil in kleurgebruik. De mildere winters van de laatste jaren hebben ervoor gezorgd dat je nu soorten kunt

toepassen die vroeger maar mondjesmaat de winter overleefden. Veel mediterrane en vooral kleurrijke geslachten als *Crocsmia* en *Kniphofia* hebben behoorlijk furore gemaakt.

Mijn ontwerpstijl kenmerkt zich onder andere door de manier van bloemen en planten combineren. Zelf maak ik graag gebruik van de boekettechniek. Dit houdt in dat je planten samenstelt en toepast als in een boeket. Dus contrasterende kleuren en vormen gemengd met grassen en dit alles in relatief kleine groepen bij elkaar.

Vanaf welk moment inzichten aanwijsbaar veranderen is nu nog niet te zeggen, maar dat The Dutch Wave de natuur beetje bij beetje dichter bij onze voordeur heeft gebracht is duidelijk. Laat je hier vooral door inspireren! Probeer met de natuur als leermeester je leefomgeving groener, natuurlijker en vooral mooier te maken.

HOE HET BEGON

In 2013 kreeg ik de kans om een in verval geraakt stuk grond van de gemeente te huren. Het ging om een grasveldje dat tegenover onze woning in Tolkamer lag. Onze eigen tuin was destijds te klein om mijn droomtuin te verwezenlijken, dus greep ik dit met beide handen aan. Voorwaarde van de gemeente was dat de tuin openbaar toegankelijk moest zijn. Dit bleek uiteindelijk een sleutelrol te spelen in mijn verdere ontwikkelingen. Ik begon ijverig met het maken van een masterplan, dat ik vervolgens precies op schaal in werkelijkheid heb uitgevoerd. Elke hoek keurig gerangschikt zoals ik al zo vele jaren op dezelfde manier deed. Er is in de loop der tijd veel veranderd. Je kunt wel zeggen, het meeste.

Het 1400 m² grote perceel heb ik aanvankelijk gevuld met 8000 vaste planten en ruim 30.000 bloembollen. Een tuin geboren uit passie waarin ik naar hartenlust kon experimenteren met alles wat groeit en bloeit. Toen ik mijn tuin begon, wilde ik zo veel mogelijk soorten in een natuurlijke samenstelling proberen.

Doordat het perceel tegen een iets verhoogde dijk ligt en hierdoor goed zichtbaar is voor passerende fietsers, ontstond al snel het idee om ze mijn tuin in te lokken met een aantal bloeiende planten die van een afstand écht de aandacht trekken. Dit zijn onder andere de tulp, de *Echinacea*

en de *Salvia* gebleken. Deze vormden zeker in de beginjaren de ruggengraat van de tuin.

Ik streefde destijds naar perfectie. Dat idee heb ik inmiddels losgelaten. Nu zeg ik iets essentieels over mijn manier van denken en tuinieren. Loslaten. Tuiniers zijn veelal verwoede plantenliefhebbers met veel respect en een grote liefde voor de natuur. We vinden de wirwar en ogenschijnlijk ongecontroleerde groei van wildebloembermen erg mooi, terwijl we dit gek genoeg in onze eigen tuin al snel te chaotisch vinden. Het blijkt dus dat we moeite hebben met het loslaten van keurig geordende borders omdat deze juist een rustpunt zouden bieden in ons hectische leven. Een leven vol regels en afspraken, een leven vol verplichtingen en daar past een geordende tuin prima bij. Ik wil graag laten zien dat het ook anders kan.

Mijn tuin heeft me in de loop der jaren geleerd dat een aantal zaken loslaten ook positief kan uitpakken. Het loslaten van netjes gegroepeerde plantvakken bijvoorbeeld. Ik laat de natuur een beetje haar gang gaan en grijp pas in als bepaalde planten zich te opdringerig gedragen. Mijn tuin is duidelijk op de natuur geïnspireerd; dit is goed zichtbaar. Moeder Natuur heeft me zelfs op een paar plaatsen een handje geholpen. Maar hoe krijg je zo'n tuin? Of hoe krijg je je eigen tuin zo? Om een kort verhaal lang te maken, dit is niet in één dag gebeurd.

Bij mij ging dat als volgt. De voormalige grasweide heb ik om laten ploegen tot zo'n 30 cm diep waar ik in totaal 50 m³ geel zand en 70 m³ compost doorheen heb gemengd. Het gaat hierbij om ongeveer 12 cm aan opgebracht materiaal. Kleigrond, en zeker in Tolkamer, is rijk aan voedingsstoffen. Dat scheelt, die hoeft ik dus niet meer toe te voegen. Kleigrond heeft als nadeel dat deze in drogere periodes keihard wordt en dan nauwelijks bewerkbaar is. Daarom heb ik de bovenste laag gemengd met het luchtige zand-compostmengsel. Enkel en alleen om het onkruid wieden makkelijker te maken. Een paardenbloem laat zich nu eenmaal niet zo snel uit vette klei peuteren. Nu hoor ik je denken: Ik heb pure zandgrond, dus ik heb niets aan dit verhaal. Toch is dat niet juist, want door een jaarlijkse toevoeging van alleen al

Dronefoto van de tuin in Herwen

‘Ik laat de natuur een beetje haar gang gaan en grijp pas in als bepaalde planten zich te opdringerig gedragen.’

compost kan zandgrond in drogere periodes veel beter vocht vasthouden. Dit resultaat is wel iets voor de lange termijn moet ik zeggen, want het verrijken van de grond heeft pas na enkele jaren zichtbaar effect.

Met alleen het verbeteren van de tuingrond voldoe je niet per definitie aan de eisen van het plantje dat je zo graag in je tuin wilt zien stralen. Dit zou een vreselijke beginnersfout zijn die ik zelf overigens te vaak heb gemaakt, gedreven door hebzucht na een bezoek aan een kwekerij met bijzonderheden die niet op mijn grond thuis-

horen. Dit terzijde. Het is veel beter om een plant uit te kiezen die zich van nature op jouw grond thuis voelt dan koste wat kost de grond naar de wensen van de plant te maken. Zo houdt een *Rhododendron* van drogere zure zandgrond, maar de meeste *Astilbes* van vochtige klei. Probeer deze planten niet andersom toe te passen. Pas de beplanting aan op de aanwezige grond en omstandigheden. Het aanbrengen van zand op kleigrond heb ik dus in dit geval alleen gedaan uit praktische overwegingen, niet uit noodzaak voor de planten. Het onkruid wieden wordt er iets makkelijker door.

Solidago rugosa 'Fireworks', *Aster oblongifolius* 'October Skies', *Veronicastrum virginicum* 'Fascination' en *Aster laevis*

DOOR DE NATUUR GEÏNSPIREERD

In de berm om mijn tuin groeien onder andere pastinaak (*Pastinaca sativa*) en wilde peen (*Daucus carota*). Beide zijn tweejarige planten, wat betekent dat ze in het eerste jaar bovengronds een bladrozet maken waarop in het tweede jaar de mooie bloem verschijnt. Beide zaaien zich naar hartenlust uit tussen mijn vaste planten. De wilde peen is een mooie subtiele schermbloem die zich indien nodig makkelijk laat verwijderen. De pastinaak is een ander verhaal; hij maakt een diepe penwortel, of iets dat erop lijkt, en laat zich dus niet heel makkelijk verwijderen. Doordat de wilde peen zich soms agressief kan uitzaaien, is het geen plant voor

groentjes. Mooi zijn ze zeker, alleen bezint eer u begint.

De manier waarop deze twee kanjers zich door mijn tuin heen wurmden en soms de meest verrassende combinaties vormden, heeft mij een heel ander inzicht gegeven in het tuinleven. Ze kwamen spontaan op veel plaatsen terug en bonden als het ware de tuin tot één geheel samen.

Wilde peen laat zich mooi combineren met onder andere *Nepeta grandiflora* 'Wild Cat', *Persicaria amplexicaulis* 'Firetail' en *Allium sphaerocephalon*. Pastinaak bloeit iets later en staat goed bij *Sanguisorba officinalis* 'Lum', *Vernonia baldwinii*, *Agastache* 'Black Adder' en *Echinacea purpurea* 'Prairie Splendor'. Ook verschillende roodachtige *Persicaria*'s zijn hier mooi bij.

De wilde peen is een buitengewoon mooie plant waarvan ik er niet snel te veel heb. Met de pastinaak heb ik in de loop der jaren een soort haat-liefde-verhouding gekregen. Eerst was er de liefde, die ik overigens nog steeds voor de eenvoud van de bloem

‘Het herhalen van plantensoorten brengt rust en orde, maar geeft aan de andere kant de tuin een veel natuurlijker uitstraling.’

heb, maar vanwege het feit dat de pastinaak bijna onuitroeibaar is, ben ik een beetje behoudend geworden. Alle lof voor de plant en bloem, maar dan vooral in natuurlijke bermen.

De rol van pastinaak en wilde peen zijn ongepland leidend geweest in hoe ik de natuur mij een handje heb laten helpen. Ze hebben mij een nieuwe kijk op tuinieren gegeven. Doordat deze twee op veel plaatsen terugkwamen, kreeg mijn tuin een natuurlijke uitstraling. Wellicht een nog veel belangrijker aspect is dat de planten daardoor ook een natuurlijke rust brachten. Telkens in een andere samenstelling creëerden ze een soort ritme dat de totale sfeer bepaalde. Je kunt dit ritme met een groot aantal soorten krijgen. Het herhalen van plantensoorten brengt rust en orde, maar geeft aan de andere kant de tuin een veel natuurlijker uitstraling.

Sommige soorten kunnen een tuin tot één geheel binden. Dit bindende effect kun je bijvoorbeeld in lagere beplanting bereiken met kleinbloemige subtiele ooievaarsbekjes (*Geraniums*). Een paar leuke voor een natuurlijk effect zijn *Geranium* ‘Blue Cloud’, *G. pratense*, *G. x oxonianum* en de *G. ‘Orion’*. De kracht van het herhalen. Repeterende vulsoorten in lagere beplanting zoals *Geranium* ‘Blue Cloud’, *Anaphalis triplinervis* of *Lavandula x intermedia* ‘Grosso’ hebben een sterk bindende werking als je deze regelmatig in een tuin of project herhaalt. De zachtblauwe *Geranium* ‘Blue Cloud’ is subtiel qua kleur en geeft bij herhaling een heel ander beeld dan de hardroze *G. psilostemon*. *G. psilostemon* heeft een veel sterkere kleur en leent zich dus voor een heel ander beeld. Fouten maken kun je hierin niet echt, want als de kleur of een bepaalde combinatie je niet bevalt dan verander je die in de winter toch gewoon. Geen man overboord.

Het herhalen van in dit geval *Geraniums* zie ik als volgt: een *Geranium* is een vulplant. De *Geranium* is leuker om in een border tussen halfhoge vaste

planten uit te strooien, mits deze niet meer dan 30 cm hoger zijn dan de *Geranium*. Ik neem een border van 50 m² als voorbeeld. Hierin gaan bij een gemiddelde van 7 vaste planten per m² in totaal ongeveer 350 vaste planten. Van deze 350 mogen er van mij zeker een stuk of 70 *Geranium* zijn, onregelmatig verdeeld in groepjes variërend van 2 tot 15 stuks over het oppervlak. Dit noem ik het krentenbroodeffect. Dit geldt voor de *Geraniums* die qua postuur een beetje het formaat van een emmer kunnen krijgen. De kleinere en bodembedekkende variëteiten, zoals *G. x cantabrigiense* ‘Cambridge’ en *G. macrorrhizum* ‘Spessart’ zijn hiervoor niet zo geschikt. Ze zijn te netjes. Een natuurlijke uitstraling krijg je eerder met niet te keurige soorten. Ze mogen of moeten zich tussen de andere vaste planten kunnen weven. Omdat de kleur van de volgende soorten niet te opdringerig is kunnen we deze heel goed voor het bindende effect gebruiken: *Geranium* ‘Blue Cloud’, *G. ‘Orion’*, *G. wlassovianum*, *G. ‘Rozanne’*, *G. ‘Brookside’*, *G. ‘Nimbus’*, *G. ‘Dilys’*, *G. magnificum* en *G. ‘Johnson’s Blue’*. Natuurlijk zijn er veel meer *Geraniums* voor dit doel geschikt; dit is een kwestie van proberen. Voor wat meer contrast zou ik gaan voor *Geranium* ‘Patricia’, *G. psilostemon* en *G. ‘Ann Folkard’*.

Repeterende blikvangers zoals *Salvia* zijn erg leuk om op eenzelfde manier als de *Geranium* door de border te strooien, maar juist ook op een geheel andere manier en door deze in een paarse of blauwe lijn door de tuin te laten repeteren. Met *Salvia’s* kun je een statement maken, als je ze in langwerpige linten plant. Dit kan de tuin een heel andere uitstraling geven. Belangrijk uitgangspunt is dat ongeacht welke soort je hiervoor neemt, je de herhaling niet te voorspelbaar en gepland toepast. Het mag gepland zijn, zolang het er maar natuurlijk uitziet. Een lange lijn van *Salvia’s* moet altijd versterking krijgen van losse ongedwongen groepjes van dezelfde soort of kleur. Daardoor ziet de tuin er natuurlijk uit.

VAN OUD NAAR NIEUW

Na jaren experimenteren met alles wat groen is om een zo mooi mogelijk resultaat te krijgen, ben ik tot heel nieuwe inzichten gekomen. Mijn eerste tuin heb ik acht seizoenen meegemaakt en zo heb ik ontdekt dat er veel dingen te plannen zijn, maar nog veel meer juist niet. Omdat de tuin op grond van de gemeente lag was het een voorwaarde om deze openbaar toegankelijk te maken. In het begin was het best lastig mijn paradijsje met iedereen te moeten delen, maar na verloop van jaren bleek dit toch een groter succes dan eerst gedacht. Het fotograferen van de bloemen speelde hierin een belangrijke rol. Eind 2018 wees een vriendin me erop dat ik hier meer uit zou kunnen halen en dat het leuk zou zijn mijn foto's met een groter publiek te delen. Ik ben toen begonnen met het plaatsen van foto's op Instagram. Dit leidde binnen de kortste keren tot bezoekers vanuit de hele wereld die mijn tuin bezochten. Het balletje

begon te rollen. Dit was een omslagpunt en dit heeft me er ook van kunnen overtuigen een nog grotere stap te nemen. Verhuizen. En dat niet alleen, de tuin moest natuurlijk mee. Van een openbare tuin naar een tuin die vele malen groter was op mijn eigen grond. Een echt levenswerk.

De dingen die ik in de eerste tuin verkeerd had gedaan of die anders hadden uitgepakt dan gehoopt heb ik uiteraard na de verhuizing geprobeerd anders te doen. Een van de belangrijkste lessen was dat je de voorbereiding maar één keer goed kan doen. Dan bedoel ik natuurlijk het grondwerk. Ik ben begonnen met het documenteren van alle planten. Ik heb ze in een lijst gezet waarmee ik het beplantingsplan voor onze nieuwe tuin heb samengesteld. Het plan was af, de grond met de goede voorzieningen hierin voor watergift tijdens droge periodes was geregeld en op de plaatsen waar dat nodig was, was de grond verbeterd. Een hele klus. Maar het zwaarste werk moest nog komen. Peuteren, spitten, graven om alle planten met behulp van de nodige vrijwilligers van de oude tuin naar de nieuwe te krijgen. Ruim duizend kratten met planten. Nu kan je je afvragen of dit wel echt rendabel was. Goedkoper en sneller was het geweest om met nieuwe jonge planten te starten, maar de bijzondere soorten in mijn tuin

Als grondverbetering voor mijn eerste tuin heb ik in 2013 ruim 70 m³ compost en 50 m³ zand door de bestaande bovenlaag van klei gemengd

Ratibida pinnata, Scabiosa ochroleuca, Sanguisorba 'Joni' en Agastache 'Black Adder'

‘Gelukkig begint er mede dankzij de opkomst van de waardering voor de natuur ook langzaam iets in onze tuinstijl te veranderen.’

die zich in de loop der jaren onderling gekruist hebben waardoor een flink aantal nieuwe en bijzondere soorten zijn ontstaan wilde ik absoluut niet kwijt. Wederom was deze onderneming een zeer belangrijke leerschool. Het uitsteken van planten laat vooral goed zien hoe ze er ondergronds uitzien en geeft heel essentiële informatie over de wensen en gedragingen van de plant. Van oud naar nieuw. Een eenmalige klus die ik nooit meer over wil doen, maar ook een die ik achteraf nooit had willen missen.

Met al deze nieuwe informatie ben ik begonnen met het inplanten van onze nieuwe tuin en heb ik meteen de nodige problemen kunnen voorkomen. Het dramatisch uitzaaien van de *Dipsacus* bijvoor-

beeld. Normaliter verspreidt deze plant zich op schone kale grond vrij agressief. Deze plant heb ik dus van het begin af aan nauwelijks getolereerd. Over een aantal jaren als de beplanting zo ver volgroeid is dat deze in het seizoen gesloten is, kan ik de *Dipsacus* weer introduceren. Op plekken waar het te zanderig was hebben we ook geen *Calamagrostis brachytricha* geplant omdat deze dezelfde zaaidrang kan hebben. Op iets vettere gedeeltes is hij beter onder controle te houden. Van oud naar nieuw heeft me in de 25 jaar dat ik in tuinen werk geleerd om vooral met de natuur mee te werken. De natuur zal het uiteindelijk toch van ons winnen, dus goed voorbereid zijn is het halve werk.

MIJN NATUURLIJKE TUIN

Terugdenkend aan hoe vroeger bij mijn moeder de witte en blauwe *Lobelia's* keurig in een geordend rijtje, als soldaatjes op wacht, werden geplant, ben ik wel toe aan iets anders. Er is gelukkig in de afgelopen 30 jaar veel veranderd. De noodzaak van groen en het besef van de functie daarvan in ons leven zijn gelukkig bezig met een stevige comeback. Groen brengt een bepaalde rust in je hoofd, in je leven, of je je daar nu van bewust bent of niet. Groen geeft een ontspannen gevoel. Denk aan het rustige gevoel dat je krijgt als je door een Zwitserse alpenweide loopt, dromend tussen al die mooie kleuren. Een weide vol met geel, blauw, rood, oranje, paars, roze en wit... maar vooral groen. Kleuren die ogenschijnlijk als een ratjetoe door elkaar heen lopen, maar toch een enorm mooi beeld geven. Hoe kan het dat we dit beeld in onze tuin niet snel mooi vinden, maar tegen een romantische berghelling wel? Wellicht door alle trendy tuinprogramma's op tv te zien hebben we onbedoeld een voorkeur in kleur. Door telkens dezelfde tinten in een tuin te herhalen weten we eigenlijk niet beter. Gelukkig begint er mede dankzij de opkomst van de waardering voor de natuur ook langzaam iets in onze tuinstijl te veranderen.

Overheersten in de meeste tuinen vaak rechte lijnen, nu begint de omslag naar meer natuurlijke vormen en een lossere beplanting gelukkig terrein te winnen. Helemaal nieuw is het al lang niet meer, alleen 'mogen' we vloeiende lijnen wat meer toepassen. De komst van de buxusmot rond 2017 lijkt een stap in de goede richting te zijn geweest. Dat was een soort van gedwongen afscheid van de keurige rechte lijnen. De geordende strakke tuin maakt langzaam plaats voor een meer natuurlijke.

Wat houdt een natuurlijke beplanting nou zo'n beetje in? Hier zijn verschillende meningen over. Zelf zie ik het voor me als een beplanting die

eruitziet alsof je hem in een Zwitserse alpenweide of Amerikaanse prairie tegen zou kunnen komen. Wel gerangschikt en geordend naar je eigen smaak, en met plantensoorten die je tijdens een fietstocht in de berm ziet of met gecultiveerde planten met een natuurlijke uitstraling. Ik doel dan meer op enkelbloemige dan op samengesteldbloemige soorten die je veelal in de composietenfamilie tegenkomt. Samengesteldbloemigen zijn bloemen met een dubbel of meervoudig dubbel aantal kroonbladeren, waardoor het voor insecten lastig is om bij de meeldraden en stampers te komen. Enkelbloemige soorten zijn voor veel insecten meer geschikt.

Zoals wellicht iedere tuinliefhebber heb ook ik een voorkeurslijst met planten die een must zijn voor iedere tuin. Van alle planten met een natuurlijke uitstraling staan deze bij mij bovenaan: *Sanguisorba* in bijna alle soorten, *Baptisia*, *Thalictrum*, *Cephalaria gigantea*, *Knautia macedonica*, *Pycnanthemum*, *Vernonia*, *Salvia* in veel soorten en de *Eryngium*. Ook de *Geranium*, *Strobilanthes*, *Cicerbita* en *Plectranthus* behoren tot mijn favorieten. Deze planten heb je nodig als tegenhanger van blikvangers en herhalende planten.

Het mooiste voorbeeld van natuurlijke planten zijn de grassen. Ze worden elk jaar gelukkig een beetje populairder en hierdoor zie je ook bij de kwekers een telkens groter aanbod. Grassen in combinatie met natuurlijk ogende plantensoorten vormen als het ware de ruggengraat van de tuin, of misschien moet je grassen zelfs nog meer zien als vulling, waarmee je samen met blikvangers en herhalende planten de border tot één geheel kunt vormen. Je hebt ze uiteindelijk allemaal nodig om de juiste verhoudingen in de tuin te krijgen.

Veronicastrum virginicum 'Red Arrows'
en *Anthemis x hybrida* 'E.C. Buxton'